

Den »slemme« Michel Nielsen fra Kolt . . .

Var han en uheldig kvindetortfører eller blot et offer for ondsindet sladder?

— Af lokalhistorikeren PEDER JENSEN —

Blandt de mange retssager, der i gamle dage blev behandlet ved Marselisborg Birketing, som holdtes hver tirsdag i et særligt tinghus ved Marselisborggård, der lå, hvor Marselisborg skole nu findes, og hvor gadenavnet Birketinget endnu minder om det gamle reistsed, findes en mærkelig og lidt mystisk sag fra året 1745 om en, i hvert fald efter visse menneskers udsagn, ret pågående bonde fra Kolt, der som en landlig Don Juan drev sit spil i egnen omkring sit hjemsted.

Bonden hed Michel Nielsen. Han var fæster af en gård i Kolt, der tilhørte Århus hospital (Vor Frue Kloster), og retssagen begyndte med, at Michel Nielsens foresatte, hospitalsforvalter Niels Nielsen, på hans vegne indstævnedes Ove Knudsens hustru, Maren Andersdatter i Ormslev, for retten i anledning af nogle ualmindelige ondskabsfulde udtalelser, som hun havde udspremt om Michel Nielsen.

☆ Hvad skete der efter barselsgildet?

Hun havde således fortalt, at for nogen tid siden, da Michel Nielsens bror, Søren Nielsen i Ormslev, havde holdt barselsgilde, og Michel nu hen på natten var på vej hjem fra gildet, var han kommet til hendes dør, havde banket på og bedt om at blive lukket ind.

Da han var kommet ind, var han straks begyndt at blive ret nærgående, han ville, sagde hun, have »lagt hos hende og bedrevet utugt«. Maren værgede for sig så godt, som hun kunne, men Michel var stædig og sagde, »det skulle ske«, og først, da et af hendes børn begyndte at græde, og det iøvrigt begyndte at dages, opgav han sit forehavende og gik, idet han sagde, at »hun skulle ikke blive i fred. Han skulle jo komme til hende igen«.

Det var hårde beskyldninger mod Michel Nielsen og en »skammelig Blame« for ham, men Maren Andersdatter, der tirsdag den 24. juli 1745 stod på birketinget, holdt på, at hvert ord, hun havde sagt om Michel Nielsen var sandt.

Michel derimod benægtede, at hendes udsagn var »i ringeste måde af sandhed«. Det, der var sket, sagde han, var, at han var gået ind til Maren Andersdatter for at spørge, om ikke hendes dreng kunne komme og vogte hans kreaturer, og det havde ikke været om natten, som hun påstod, men tidligt om morgenen og var iøvrigt foretaget efter aftale med hans kone.

Drengen kunne imidlertid ikke vogte for ham. Han var bortfæstet til en anden, og da Michel hørte dette, var han gået igen. Hele hendes historie var kul navet for »jo mere og mere at blamere« ham.

Michel Nielsen tilbød ved birketinget at aflægge sin »saligheds ed, at han aldrig har begæret eller forlangt noget utugtigt med hende at bedrive«, men alt, hvad hun sagde, var blot »en pur og opspunden løgnagtig digt«.

Påstand stod altså mod påstand. Da stod Peder Thomsen fra Constantinsborg, der førte sagen for Maren Andersdatter, frem og protesterede imod, at Michel skulle aflægge den tilbudte ed, thi han agtede at føre bevis både for det her omhandlede og for »anden i lige materie forevede adfærd af Michel Nielsen«.

Sagen blev da udsat i 3 uger.

☆ Præsten bliver spurgt om sagen

Retten havde begæret en udtalelse af sognepræst Terchel Nissen i Ormslev om hans mening om sagen. Han skrev, at han ganske rigtigt havde hørt forholdet fremstillet, som det var oplyst i retten. Han havde udspurgt både Maren og Michel, og hun holdt på, at hendes

fremstilling var den rigtige, mens han benægtede alt. Imidlertid, skrev han, blev hun ved at sværge og barde på, at Michel havde forlangt at »drive utidigt lyst med hende«.

Præsten måtte opgive at finde ud af, hvorledes det hang sammen, og sluttede sit brev med, at hans oplysninger var, hvad han med god samvittighed kunne meddele, »så sandt hjælpe mig Gud og hans helige ord«.

☆ En bevæget køretur

Tirsdag den 17. august 1745 hold-

tes et nyt tingmøde. Maren Andersdatter fastholdt sine beskyldninger, skønt hun ikke havde andre til vidne end »Gud i himmelen og hendes smde børn«.

For imidlertid at føre nogen mere pålidelige beviser mod »den gode Michel Nielsens imod ærbarhed stridende opførsel«, havde hun fået en anden kvinde med sig til birketinget, som nok vidste at kunne fortælle adskilligt »i lige materie« om Michel.

Og så trinede Jens Trues kone, Kirsten Jensdatter fra Viby, frem på tinget og vidnede »med oprakte fingre og ed efter loven«.

Hun fortalte, at »ungefæhr« ved sidste Micheldagstider havde hun været en tur i Århus. Da hun hen under aften belavede sig på at gå hjem, og hun kom gående op ad Brobjerg, holdt Michel Nielsen med sin vogn udenfor Mogens Skofliker.

Michel tilbød, at hun måtte age med, da de jo skulle samme vej. Det blev hun glad ved, men hun fortrod det bitterligt, thi næppe var de kommet forbi Brojergs port, før Michel begyndte at tale »usømmelige ord« til hende og forlangte at ville »ligge hos hende«.

Hun spurgte, om »han var galde«, hun var jo en gammel kone, og han havde dog selv en smuk kone, men Michel svor ved sin sjæl, at hun kom ikke af vognen, før han fik sin vilje.

Da de kom til hulvejen ved Stilling Dams bro, der dannede skel mellem Århus og Viby marker, kørte Michel vognen op på en brink, og Kirsten Jensdatter spurgte forskrækket: »Hvor vil I hen, nu vælter I os«.

Michel svarede: »Det gør jeg med vilje«, og i det samme veltede han vognen og greb fat i Kirstens ben.

Hun sagde, at »han skulle få mange ulykker, om han ikke slap hende«, og det lykkedes hende at komme fra ham og søge tilflugt bag en stor sten på den anden side af bækken.

Imens larmede Michel rundt om sin vogn, som han fik rejst op igen, hvorefter han kørte videre — uden Kirsten Jensdatter.

Kirsten Jensdatter blev spurgt i retten, om hun nu kunne bevise sin påstand? — Hun svarede, at havde der været »folk og vidnesbyrde« i nærheden, havde hun ikke behøvet at »røbe og undflye hame«, som hun gjorde.

Man spurgte videre, om hun straks havde bekendtgjort »denne handle« for andre? — Jo, hun havde fortalt det til sin mand, så snart hun kom hjem — og »siden har hun sagt det til andre i byen«.

Var hun nu sikker på, at det var hans alvorlige vilje, og kunne det hele ikke blot anses for »skierse«? — Ja, det vidste hun ikke, men »han svor eder, at det skulle ske, da de sad på vognen«.

47-2-1957